

Rosornas kongress

Den svenska socialdemokratin är djupt splittrad i så gott som alla frågor – om försvars- och säkerhetspolitik, om Radio-TV, om kärnkraften, om Europapolitiken, om den ekonomiska politiken. Och i fondfrågan – den fråga som framför alla andra visar att den svenska socialdemokratin, liksom sina västeuropeiska motsvarigheter, står inför uppgiften att slutligen bestämma sig för om de vill, eller inte vill, införa den socialism som de har talat om i 100 år.

Skiljelinjen mellan den röda och den vita rosen går mellan å ena sidan i huvudsak LO och å andra sidan regeringen och de debattörer utanför regeringen som hör till partiet snarare än fackföreningsrörelsen.

Med LO:s stöd kan vänsterfalangen inom partiet bli ett allvarligt problem för det socialdemokratiska partiet. Det kan gå som det har gjort i England. Där har vänstern snarast ockuperat det brittiska Labourpartiet med för partiet förödande konsekvenser i mötet med väljarna och med en formell partisplittring som slutlig följd.

Den röda rosen vill gå vidare på den gamla vägen. Högre skatter, större offentlig sektor, mer makt åt facket och ett snabbt och beslutsamt steg in i fondsocialismen. Den vita rosen har förstått att det krävs en ny politik. Men de står generande tomhänta vad avser innehållet, något som en läsning av rapporten från Ingvar Carlssons framtidsgrupp ger en nästan genant tydlig bild av.

Socialdemokratin är ett parti i kris, ett parti utan inre kompass.

Fondfrågan är inte löst. LO och den röda rosens övriga förespråkare syftar längre än till vad de kallat "landshöv-

dinge-fonder". Rörelsens dröm om Socialismen lever kvar.

Motsättningarna inom vänstern och då i synnerhet mellan parti och fack växer inte bara i Sverige. I Danmark hotade facket under försommaren med att lamslå landets kommunikationer för att få igenom sitt krav på att några anställda vid Köpenhamns bussbolag skulle olagligen avskedas – inte återanställas, utan avskedas.

Den tidigare vänster-gurun och revolutionsromantikern Regis Debray framträder som presidentrådgivare i Frankrike och manar till besinning. President Mitterrand backar om privatskolorna.

Den långa Metall-strejken i Västtyskland visar att fackföreningsrörelsen där till stor del tagits över av mer militanta grupper och att det socialdemokratiska SPD därmed fått problem som alltmer liknar situationen i Sverige.

I England pågår en kraftmätning av historisk betydelse mellan den militanta delen av den engelska fackföreningsrörelsen och den konservativa regeringen – en kraftmätning där den nya Labourledningen har svårt att ta entydig ställning.

Vad gör man med en socialistisk rörelse om allt fler av dess medlemmar och väljare inte längre anser att socialismen är önskvärd?

Det är den fråga som den västeuropeiska socialdemokratin förr eller senare måste besvara. Den frågan lämnades obesvarad på den socialdemokratiska partikongressen.

Den socialdemokratiska partikongressen följde, efter kraftfulla inlägg av Olof Palme och Anders Thunborg, partistyrrelsen i dess nej till en sänkning av för-

svarskostnaderna. Men den tysta – pinsamt tysta – majoriteten av om inte försvarsvänner så åtminstone partistyrelse-trogna motståndare till ett beslut om en ensidig svensk nedrustning samtidigt som sovjetiska jaktplan flyger över Gotland, var skrämmande liten.

Olof Palme vet man inte var man har. Ena året dyker han upp i TV-rutan varandes i Paris utkanter för att betrakta och uttala sin välvilja över de kvinnor som tror att de gör en insats för freden genom att tåga av och an i Europa med banderoller. Nästa år står han på partikongressen och bjuder motstånd mot ett beslut, som enligt honom nu skulle leda till ensidig svensk nedrustning, men, som Dagens Nyheter har påpekat, överensstämmer med det beslut han själv var med om driva igenom på den förra partikongressen.

Palme leder inte opinioner. Däremot är han snabbt framme och ställer sig längst fram i ledet med facklan i handen när han tror sig se en ny opinionsströmning växa fram.

Olof Palme har ingen inre kompass annan än den som pekar mot makten.

Kjell-Olof Feldt, den vita rosens ledare, höll på kongressen ett alldeles lysande anförande. Efter det blev det tyst i salen. Ingen talare fanns på talarlistan. Den stora striden i Rosornas krig kom av sig. Kanske sparade sig den Röda Rosen för att i stället hoppa på Anna-Greta Leijon om sysselsättningen.

Men problemen är inte över för Feldt. Arbetslösheten ligger kvar på en hög nivå trots att vi är på konjunktorens topp, något som tidigare aldrig inträffat. Och efter partikongressen väntar verkligheten. Inflationen återstår att få ned.

Sannolikheten för att det skall lyckas är liten. Varför skulle Kjell-Olof Feldt vara den ende i världen som har kommit på hur man får ner inflationen utan en temporärt stigande arbetslöshet? Antingen misslyckas också han, eller också lyckas han och ligger då bra till för Nobelpriset i ekonomi.

Det senare är dock mindre sannolikt.

Göran Rosenberg dömde i somras i en Brännpunktsartikel ut vänstern, "som agerat utifrån övertygelsen att den haft ett historiskt uppdrag att förvalta". Vi måste, skrev han, börja inse att roten till det onda fanns i själva visionen av det slutgiltigt goda samhället, i föreställningen att detta samhälle är möjligt att förverkliga, i tron att en politisk rörelse kan ta den slutgiltiga kunskapen i besittning.

Efter att briljant ha krossat det mesta av det som hållits heligt inom vänstern försökte han, som så många andra, och med lika ringa framgång, att skissa en utvecklingsväg för något som "kanhända också framledes kommer att gå under benämningen vänster". Det han ser framför sig är bara "en heterogen, mycket löst sammanfogad rörelse, full av nyanser och skilda livsstilar, utan några som helst anspråk på att kunna leverera det slutgiltigt goda samhället".

Det är inte mycket till partiprogram för Vänstern. Och det är ingalunda något som kan kallas för socialism.

En bofink får inte se ut hur som helst.

Den utopiska lockelsen är, som Göran Rosenberg har formulerat det, inte död – den väntar bara på nya, historielösa generationer att förföra.

Men kommer den utopin att vara eller ens kallas socialistisk?